

قورقۇن سوزى

کافی

ЖИЗНЬ БЕЗЗАЩИТНЫХ

1324.

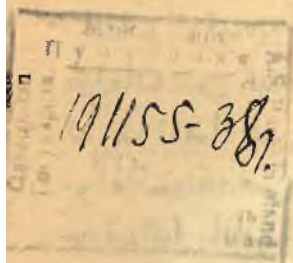

مۆھرىم بولۇڭ.

مۆھرىم بولۇڭ

قورغانسىزلىق

كۈنى

باستىرۇۋۇچى روسيا كاممونيست پارتىياسىنىڭ قازاقىستان آيماقنى
گامبىيەتى.

1922

Оренбург, Типография Губсовнархоза № 1
(Тираж 5000 экз). Р. В. Ц.

قورغانسزدىڭ كۈنى

(۱۸ گىمە)

س. قالاسىنىڭ اولڭ ئۇستىگىن جايلاغان ايلنىڭ قالاغا قانناسانن قارا جولىنىڭ اۇستىندە آرقالق دېگەن تاۋ بار . دالانىڭ كوڭىلىز اۇزاق جولىندا قاجب كىلە جانغا كىرۋەنگە آرقالق آسدا ن كورىنىپ تۇرادى . جول اۇزىندا سۆزىلىپ جاتقان كولىدە نەڭ ۱۰-۱۵ چاقىرماى . پراق اۇزىنى تاۋر بولغان مېن ايمىز كىرەگە سىقلىدى جالغىز مال . نە باۋر ، نە سىرتىدا اقتىرتىن جوق . آرقالق داداڭى جالغىز قابات بولغانسوزڭ ، قىس كۇنىندە ، جېل تىرىسەن سوقسادا ، اوڭىندان سوقسادا باناسى بولمايدى . قىسنىڭ باسىنان ايكى جايغىن قار آلپ ، جۇمىرتقاداى قىلپ تىگىسدەپ ئاستايدى .

سۈندىقتان اوزگە جېر آچق بولپ تۇرغاندا آرقالقنىڭ باۋرى كۈبى نىسە بوراننان بوسامبىن آلسدان قاراغاندا آرقالق بۇدرى جوق جالاشچا ، كۈرۈۋگە آسا كوڭىلىز . مال ساين قىس باسىنان قارلى بولپ مالغا پاناسى جوق بولغاندىقتان باۋرن جايلاغان ايل مالن ءولتۇرپ ، اوزگە ايل آمان اۋىرغاندا چىلاق جۇندىڭ قۇرغىنان قۇلمايتىن . سۈندىقتان باۋرن مېكەن قىلغان ايل كۈبى نىسە كېندەى بولانن . بۇل جېردى مېكەن قىلغان ايرتەكۈننەن آنالارىنىڭ قونىسى بولغاندىقتان ، جانا باسقا ارگە اۋدارارلىق جاىلى جېرى جوقدىقتان ، قۇداينا جىلاب اۋىرا بىرەتن . بۇلاردىڭ جالغىزاق مېدەۋ قىلانىنى آرقالقنىڭ ايكىندىگى ابدى . باۋر

سرنى نىڭ جىمى ئۇ ئۇ ئاس كودەلى جىمى بولغاندىن ئاۋى باسى
نىڭ سالغان بىرلى جارىمىدى جىمى ايجىنى تاۋر بولب چىب
اۋزاق قىسقا قورەڭ قىلغۇمىنى سول بولۇچى ايدى .

آرقالقدىڭ بۇل آيتىلغان عجايلارى اوڭ تۇسدىڭ چاقىدى
جايلالغان واقىمىن كورچىلەس ۴-۳ بولس ايلگە بىلگىلى
بولان . بوغان سىبەب: آرقالقدىڭ سرت ايلدەردىڭ قالاغا
قاناساتىن قاراجولىنىڭ اۋستىندە بولغاندىغى . اونىكەن كىمەن
كىزدەن اۋزاق جولدە نە كولىكى ئالب چالدىغىب، نە اۋزى
چارچاب قاجىب كىلە جاتقاندا، قاداۋلى قونالقاتىق، نە تۇسدى
كىڭ جىمى آرقالقى بولانن .

آرقالقدىڭ چول آساتىن كىزەڭ كوچكىباى كىزەڭ دىب
آنالادى . كوچكىباى آرقالقدى قىستايتىن ۵-۶ اۋىلدىڭ آناسى
اۋزى بانىر بولغان آدام دىيدى . عدال قالا جولدەڭ اۋزىندا،
آرقالقدىڭ بىر كچىلەۋ بىگىنىڭ باسىندا ناستان اۋىكەن اۋبا
سىكىلدى جالغىز مولا بار . سول مولا كوچكىباى بانىردىكى
كىزەڭدە سول سىبەبىدى كوچكىباى انىمىن آنالغان .

كوچكىبايدىڭ كىم ايكەندىگىن، باسىنان قانداى داۋرون
دىچكەندىگىن آرلى بىرلى اۋىب . جۇرگەن كىرۋەننىڭ كۈبى
بلۇۋچى ايدى . اولارغا بىلدۈرەنن: زاماننىڭ چىجرەسى، داۋرەنى
اۋىب كىدەپىك باسقان، كۈڭلىز سالىقن اۋىمىرگە ئۇسكەن
كارىلەر بولانن، بودانسوڭغى بىلدۈرۈچىلەردىڭ كۈبى اونىكەن
كىمىكەن كىرۋىنگە كۈب سۈيلەب، آلدىنان ھىچ كىم چىقباى،
جامان ادەتتەن ب اۋىر كچىلەۋ بولغان آدامدار بولانن .
بۇلاردىڭ كۈبى آڭگىمە آيتۇۋدان بۇرن اۋزاق چارت كىرەڭ
قلۇۋچى ايدى . آلدى مىن كۇندىزگى مازاسىز سۇۋىق، قار
باسقان كۈڭلىز، ايلسىز دالادان قۇتلىب، اۋىبەيتىن ازاناولاق
مالدىك سۈكىمان جۇرپ اچ پىستىرپ، قىنالىغان بەپنەتدەن
سىرىلىپ كۇن بانا اۋىنە كىلۋىنە كىرەڭ . ايكىنچى كۈلگىنە

«اوزىنە آرق سۇراب چىغىندىلار اتىن جات كىرۈەن جوق بولۇۋ
كىرەك. سول كىزدە اوينىدە «ب. لى جاريم كوڭلى سۆيەن
سىلايتىن قوناغى بولۇۋ تىيىس. آقساقال مال قورالاب بولب
«ايلاىب، چاپىن «اچىب، قازان اسپانك اۋزىندە كەيدە
چىلىداىب، كەيدە لاپىلداىب جانب جاتقان اوتىدى كورب،
بۇرقىلداىب قايناب جاتقان ايتىك «ايىسى مۇرىنى كىلپ
اوترغاندا سىرىلپ آڭگىمە باستايتىن.

جولدىن قالباىب كىلپ، تىغىب جانتاىب جاتقان سالىراڭقى
كوڭگىرت بىچىندى جوللۇچىلار باستارن كوتەرب آڭگىمە
تىكداۋچى ايدى.

«مىنى اوسىنداى كوڭلىدى «جايدىڭ بىرىندە اۋىكەن كۇندە.
ردىڭ كۆب آڭگىمەسىن ايسكە «تۇسۇرب اۋىرب آڭگىمەچى
آقساقال، «سوز آراسىندا كوچكىبايدىڭدا تارىحن سۆيلەۋچى
ايدى.

كوچكىباى باتىر ۲۱ جاسىندا دۇنە سالغان ايكەن. ۱۵ -
۱۶ جاسىندا جورۇ بىلغا آندانب واقىڭ كۆب باتىرلارىنىڭ
آراسىندا، بۇۋىنى بىك بۇغاناسى قانباغاندىغىنا قارامى،
ئالاي قىيىن قىيادا نابىقچىق آقلى، قايىمايتىن قايرات، ايرىك
كورسەتكەن. اوسىنداى اۋىرىنىڭ ارقاسىندا ايرتە كۇننەن
باتىر اتىن آلغان ايكەن. سۆڭى جىلداردا كوز دەگەن ماقود
قۇل باسلىق بولب آياغىندا اوغاندا جىت، اىگەسكەن
ايلينەن كىگن آلب، اىگەر قىلب جۇرگەندە چىچەك چىغىدى.
چىچەك اۋىر بولب نوسەكە قوزغالا آلماي كۆب واقت جانب
قالغان. سول كىزدە كوچكىباى اۋىر جانر دىگەندى اىستىب،
ئالايدان «اۋچن آلا آلماي جۇرگەن واقىڭ «بىر باتىرى
جاۋىنىڭ جانن اۋىرتىپاق بولب بىلدەۋدە بايلاۋلى تۇرغان
قۇل بىستى دىگەن اتىن ئال تۇسدە ئارتىب آلب كىتىدى.
پالانچە آنىڭدى آلب كىتىدى دىگەن اغاينىڭ جىتمەسكەن

سوزن ايسىگەنن چىداماي، اۇرۇۋى مەن آلمى، لىقىدان
ات آلتىز، جالاڭچا ايتىمەن بىر چىكىبەندى كىيە سالىپ
جاۋىنىڭ آر ئىنن قۇۋىپ كىتىدى. ئاتردى مۇقادىم دىب
اۋىنە كىلىپ جاڭا جابلانپ جاۋى اوتىرغاندا، كۈچكباي
آتىن اۋىنقتاتىپ، ئايزاسىن اۋىلىتىپ، اورتى سۇندى گەندەي
بۇلىپ سوزان چاچىپ جىتىپ كىلىگەن. سول بىتى مەن اۋلىداغى
سامساغان سارى قولغا سۇغىسامەن، قان تۈگەمەن دىب قىيغىلىق
سالىغان. بىراق سىملىغان ايلنىڭ اچىندەگى باسدى ادامدار
واقىنىڭ بالاسى بىر بىرى اۋلىتىپ آرانداسىمەن دىب
آت چايان آيى مەن كۈچكبايدىڭ اۋىن قايرىدى. بىنە ايلەنە
قايتا قايتقاندا اۋروۋى مەڭشەي باستاپ، اۋىنقا ارەڭ اۋۇرۇپ
اۋسى كۈنگى بىتىنى تۇرغان بىيىكنىڭ باسما كىلىگەندە
مۇرچامى قۇزۇپ، ئايزاسىن تىرەپ اۋىدان اۋۇسەندى سوناسولۇڭ
باسمەن اوڭغا قاراتۇۋغا كەنە چاماسى كىلىپ جان، اۋىن سىلم قىلغان
آرتىنان آغابىن تۇۋغانى جىلاب بارسا چىچەگەننىڭ اۋۇردان
چىكىبەن قاجاپ قوتىرىنىڭ سۇۋى چىكىبەننىڭ سرتىنا چىپ چىپ
چىغىپ كىتكەن ايكەن دىيدى. ئاتراڭ كۈپ مۇرائىنا جىتە
آلمى، ساس كۈنىندە قوتى چىغىپ قايناپ دولداپ اولىگەندە
يگەنەن مولاسى تۇرغان بىيىكنىڭ ئاۋرىنىن بوران ازغار
آيقبايتىپ بولغان ايكەن دىب آڭگەمەن تۇقتاۋۇچى ايدى.
بۇل آڭگەمنى ايتۇۋۇچى ادامدار، كۈچكبايدىڭ كە ايكەنن
جۇر تىقاندقتاندا اۋوزىنىڭ سۇل بىلەن اۋرپاغى ايكەندىگەن
كۈڭلەنە بىر تالاي قازاغات قىلىپ، بويى كۈتەرىلىپ، كۈڭلى
كۈڭگەرت اۋمىردىڭ اۋۋايمەنن بىر تالاي سىرگىپ تالۇۋۇچى
ايدى.

كۈلدەنەڭ آڭگەمەن اۋر داقتى اۋۇۋۇچىنىڭ اچىن
پىتىرغاندىغىما كىچۇۋۇ سۇراب ايدى آيتىپ آڭگەمەننىڭ
اۋىنە كىلەين عىنوار آيىنىڭ آياغى كىزى. كۈن باۋۇغا

تاقاب قالغان مېزگىل . كۈن بانس ، بانۇۋغا : آينالغان
كۈنىڭ قىزغىت ساۋلەسى مېن نۇرلانىپ قىل نۇرغىڭ ئۈستىدە
بويالىپ تۇر . كۈنگە جاقىن تۇرغان ئۇزىنچا چۇققالاڭ
بولتىدارىڭ ئۇسى قالڭ اورىنكە قىزغان تېمىردە قىزىل . ئوبەگە
جاقىن تۇرغان السراق بۇلتە اردىڭ ئېرىپ چاغى غانا
چوققالاڭ قىزىلغا بويالىغان آس نۇردىڭ بۇۋىن گانا جالا .
تقاندەي . قىزغىت ساۋلەسىمىن دۇنياغا ئاجايىپ تۇرغان كۈن ،
چاراسى مېن ئۇناس كورىنىپ تۇر . آسپان آچىق بىر بىرەك
تۇرغان ئازغانا آلاچا بىر بۇلتىدار كىيىك جېھاننىڭ
جوزىنە پىردە بولغانچوق . كۈنى بويى ئىچ بولغان جىل
كۈچكەيدىڭ باۋرىندا غانا ازغىرتاب ، جاڭادا جاۋعان كۈبك
فاردى جايۇ بوراسىندا ئىپ تۇر . كۈنىڭ قىل ساۋلەسى دالا .
نىدا ، تاۋدىدا ئوز ئاۋىنە كىرگەن دۇنيا ئىگىس قىزغىت
ئۈستى . كۈن بانس چاقتان بۇراغان ئۇساق قاردا كۈن
آستىنان قىزغىتدە ئىپ كورىنەدى .

جوغارىداغى آيتلغان كۈچكەيدىن آسان قارا جولدەڭ
ئۈستىدە ، آرقالدى بىنەمە آلب ، قالا چاقتان ئېرىپ پار آندى
ئىلە جاتىر . جايدان سارى چاننى بىيىكەدەپ سالغان جىگىل جوگى
بار ، جاقسى كىيىنگەن ايكى گىت . جاراۋايتى بار ايكى قوڭر
آت قاجىغاندىن بىلەرمەي بوجى قاققان ساين اغسا . ونەلب ،
سارى جىلب كىلە جاتىر .

جولاۋچى نىڭ ئېرى نىڭ تۇرغىن ئىستى چاڭا ئۆلكى
نماغى بار . قالڭ كىيىمىڭ سىرتىنان كىيىگەن ، جاغاسىنا قارا
بار حوت ئۇستىدا چاڭا سارى مالەسكەن چاپانى بار ، بايىپ .
غى نىڭ قونچىن بار حوت بىن كۈمكەرگەن چاڭا قارا ايتكى
بار آلتاچقى كۈرگەن جىردەن . اق مناۋ مەزاسى ايكەن
دېگەندە .

بۇل جىگىتدە جاسى ۳۰ دىڭ چاماسىدا ، اورنا بويلى .

دوڭگەلەك دېنەلى قىسقالاۋ مۇرتىنى چوقچالاۋ ساقالىدى.
بىتى سۇرغىلت ئۇستى دوڭگەلەك جالپاقتاۋ. س-ۋۇيىق
قارايتىن، كچىلەۋ، ئوتىكر قىمىسقتاۋ بىتەكەن كوزىدە ەم
تۇكسىگەن قاباغىدا ۋوزگەچە قانالىق بار. مۇرتى
كچىلەۋ، گوز قاباغىدا ۋىلەسبەيدى. بۇل آدمىنىڭ كۈلگە
ئىدەگى پىچنى قۇمارلىققا كۆپ سالغاندىن، جانا سونىڭ
آرتىناى ايرىغاندە آر ۋىياندىن آيرىلىپ كەتەندەى ايرىكسىز
دېگن ەللىرىپ نۇرادى. بۇل گىت ج. نىڭ بولىسى اقان مرزا
قالاغا قازنانىڭ آلەن سالۇۋغا بارىپ جۇمىستارن ئۆگەل ەتتەپ
ۋىنە قايتىپ كىلە جاتقان بىتى. قاسنىداغى قالتاى ايرتە
كۈننەن جانىنان ئاستامايىتىن جۈلداسى. آقان بولس
بىرلغاننان بىرى قاراي آنچابار قىلپ بۇرغىسىناندا جاقىن
اۋستايىتىن. قالتاى آساپىق، ەسوزگە اۋستا، قالچىقۇى،
آسرەسە آقاننىڭ ئۇندەگى جۇرىسىنە اوتە اڭغايلى جىلبودر-
ەتلىدى ايرىگىت ايدى.

آقان كۇنى بويى ەلدا كۆپ سۈيەلمەى ەبرنارسەنى
قادالىب اويلاغانداى بواب اوتىردى. بىراق ئۇبىز ئىرەك
اويدىڭ ئۇيىنىن چىچە آلماي اوتىرغان كىسىنىڭ پىچىمىنە ئۇسكەن
مىن آقاننىڭ اۋبى قاي جىرە جۇرە ونى بىلىگىلى ايدى.
اول كۆبى نەسە اۋسنداى قادالىب اويلاغاندا. خىمالىندا ەبر
سۇلۇۋى آيەللىك سۇۋرەنن تاۋب آلب، سوغان فالاندى
دىپ سۈيەلىسەپ زەلەسەم. سونداى قىلپ قۇچاقاسام،
سۇيسەم دىپ سونى ايرىمەك قىلۇۋچى ايدى قانتاى مرزاسى
نىڭ نەنى اويلايتۇن بىلسەدە ايرتە كۈننەن ئالتاڭ بولپ
اۋسكەن، آچۇۋلانىپ قالامادىپ، قورغالاقتاب، ئانن آۋرتانن
ەسوزدەردى مۇنداى كۇبدە آيتبايتىن. سونىقتان آقان
اۋندەمەگەندە اۋدا اۋندەمەى اوتىردى.

ۋىلاۋچىلار كۇنى بويى ئۆگىباى كىلسەدە كچەك جاقىن

كۈن سۇۋىڭقۇر اب ، كۈچكبايدىڭ باۋرىنىڭ از غرىڭى قانابغا
نسوك تۇڭازى باستادى .

بوجى اۇستاب اوتىرغان قالتاي بيتىن اۇۇقالاب كچكەنە
قوزغالب اقانغا قاراب ؛ بانر آۇ؛ منا كۇچكبايڭ مېنى
اولتىرگن چىچەك اوسى ج . قالاچىسى دىيمە ؟ نىمەنە ئىر
ايمەس ، ايكى ايمەس از غز قتايدىدا تۇرادى دىب كۇلدى .
اقاندا تۇسى . اندراب كۇلب سىركىسب قالدى . ئىر آز واقت
اونكەنسوك تاغىدا اۇندەمەي كۇنى بويىغى آدەتەن تۇنجىراسب
اوتىردى .

اوسىلاي آلس جولدان جالغىب ، توكىب ، اغى كىتب
قىرىدا كىلە جانقاندا جوللۇچىلارغا كۈچكباي كەزەگىنىڭ
تۇبىندە ئىر جىچىگە قاراسىز سىكىلدەن قانايىڭ جالغىز
قوراسى كورنىدى . اۇزاق جول قاجتقان جوللۇچىلار بۇل
قارايعان ، بولمىز كچكەنە سىزقا قاراب قونالقاغا كىلەن
اۋىنىڭ ئۇر كوكىلسىز . ايلارن ايسىنە تۈسردى . ئۇرغى
داندا تۇنجىراب كوكىلسىز دك مولايىدى .

قانايىڭ قوراسى كىزدەن قاسىنا كىلگەن چىن جان
ايمەسىنىڭ مېكەنى ايكەندىگىن بىلەرمەيدى . ايمەسى ، قانجىراب
اۋىتلىب قالغان مولا سىكىلدى قىرادان جارتى چاقىرمدى
جەردە باسى قارا قىزجالاق بولغان كچكەنە تۈبەجىڭ باسندا
تومپايىپ جاتقان ئىر اولگەن كسىنىڭ ، ئىر بالانىڭ بەيتى بار .
جوللۇچىلار ئونب بارا جانب ئالگى بىتەندەگە قاراب
اۋىدارى كۇبىرلەپ ، توكىغان قولىدارن كۈنەرب ، بىتەندەن
سىپاپ تانا قلىدى . كۈچكبايدىڭ باسىنان اۋىلەتن بوران
جاسادا چققان بەيتىدى قارىمىن كومب ، قاراۋچىنىڭ كۈزىنەن
ئىز جاسرۇۋىڭ خارەكەتن استەب جاتىر . ايمەسىنىڭ دۇنيەگە
كىلگەندىگىنىڭ آخىرى بىلگىسى ، تومپايغان بىت آز واقتدا
جوغالماق . سونى مېن ئىرگە ئالگى آدامنىڭدا ازى بىتەك .

ئاۋدان آسا سوققان چىل، بىيىت تۇرغان توبەچىكىنىڭ باسنىدا
اسىرەسە قاندى ازغۇرقتان ئېر جاغىنان توپراغن اۇچرىپ،
ئېر جاغن جالدىنغان قارمىن كۆمپ سىزمى كىتكەن، جان -
سىز دېنەگە قارلىق مەرمىزدىگىن كۆرسەن ئۇر. آز ۋاقتىدا
بىيىتى ئۆگەلى مېن قار بىلىقاندای. بەيتنىڭ اۋستىنەن جىياۋ
بۇراسنىداپ اوتكەن اۋساق قار، آينالاسىن قورچاب سىبەلەپ
سەرغاناب ئاوتىپ جاتىر.

ئاۋزىنىڭ مېرىمىز، ازاسز اونىڭ اۋستىنە ايرىكن ئېرىكۋا
ايكەندىگىن بىلىدىرپ تۇر. جالغزاق اولىكىگە جان آچىر
چاقنىڭ جۇرەگى سۈۋىق تاپىغاننىڭ ايرىگەنە سۈندى بولۇپ
چاققان، جانى تۇۋىسقان غىزىن اويلاغاندا ايرىكىسىز قىلىپ
ايرىلگەندەي، ئاۋمىر سۇۋىق، قورغانا آلدانچ دېگۈندەي.
بىيىتدەن ئارنى چاقىرىمىدى جىردە تۇرغان كىچىككەنە ايسىكى
قورادا بىيىت سىكىلدى مۇلايم پىچىككە مەنگەن. ئوزىغى ئابدان
جەتەپ ايسىكرىگەن توبەسىدە آينالاسىن قار باسقان كىچىككەنە.
قىرى كىتىپ، جىمىرىلىپ تۇرلانىغان بۇرچ بورچىدا اۋىلىگەن
قوردا. تاپىنالىغان ئوفراق قورانىڭ اونسىزدا آلاسا بويىن جىمىر
مىن جىمىر قىلىپ تۇر. جان چاغىنا اۋىلىگەن قار، قىس باسنىنان
ئېرىكۈرەلدە مەگەندىكەن قورانىڭ اۋستىنە چىقىپ ئېرى جولاناباسىپ
آلغان. آز كۈندە قورانى كۆزدەن جوغالغۇغا آينالغان.
بۇل كۈيدەن ئامانراق بولغان ايسىكىنىڭ كەندە ئالدى.
كىچىككەنە ئار كۆرەسىنى بار. قورانىڭ آينالاسىنىڭ آلىگىدەي
پىچىنىڭ اۋستىنە ئىرسىكەي ئاق بورچىنىداغى ئېرى قورانىڭ
توبەسى اورناسىنا ئۇسۇپ ئاۋدان آسا سوققان بۇران ئالماڭى
ئىسكىنىڭ اۋستىنە ئاق ئۆتەكەندەپ، ئېرى ايسە ئۆتەن سىكىلدەپ
اۋىتىق. ئېرى ايسە قىمىر چىققان اۋساق قارن قورانىڭ اچىنە
سىمىزدەپ ئۆگىپ قورانىڭ اچىن ئولتۇرۇۋالغان ئىسسىق جاتىر
قورانىڭ ئاۋ چاغىنىداغى پىچىن قورانىڭ اچىنە ئېرى ايسىكى

چوچاقتاي كەنە تابىالغان از پچەننىڭ اچىندە ساۋرسىنە ارى
ئبارى قار بولغان ئبر آرق قزىل تورپاق ايكى اۈچ جامان
توقتى تۇر. ۱۷

قورانىڭ سرتىنان ئبلىنىپ تۇرغان اوسى سىكىلدى كەڭلىز
كۈين كورىگان آدام «بىچارامناۋ آزامانى جوق كارى قۇرناڭ
كىدەيدىڭ فوراسى آۋ دى ابركسىز آيتقانداى بونى اوبلا-
غان آدام اۋىگە كىر قۇراني مىكەن قىلغان آدامداردى
كورىگەندە ئالگى اوبىنىڭ چىدىغىنا كوزى جىتۇۋۇچى ابدى.
كۈندىزگى ئبر كورىگەن جولۇچىلار، كۈن باتىپ قۇي
قورالاغان مىزگىلدە اوسى قۇرانيڭ آلدىنا كىلىپ توقتادى.
چانادان ئنۇسبە ئۇستەرىنىڭ قارىن سىكىپ بولغانسۇڭ اقان
مرزا قۇرانيڭ سىقن كورىپ كوكلىسىزدە ئب؛ قالتاي اوسى
اۋىگە قايدان آكەلدىڭ؟ كسى اوتىرلىق جىرىدە بار دەيمىسك،
باسقا آۋىلداردىڭ ئبرىنە بارماي، اوسىندا نىگە آكەلدىڭ
دىدى. قالتاي آندى دوغارىپ جاتىپ؛

اۋىدە مە؛ مىن باستاغاندا جامانچىلىققا اۋرىنىۋۇچى مىدىڭ
اۋىڭ؟ نە اۋى مىن آكەلگەنمىدى اۋىگە كىرگەندە بىلەرسىڭ
دىدى.

كۈتبەگان جىردە قۇلاغىنا ئجالى جۇبانچىدى، خابارتىمىگە
نسۇڭ آقان قۇۋانپ اۋىگە كىرۈگە اسىغا باستادى. اتىدى
دوغارىپ بولغانسۇڭ قۇناقىتار قاراڭغى قۇرانيڭ اچىنە كىرپ،
سىپىلاپ جۇرپ ايسكىدى ئاۋىب ئب اۋىگە كىردى.

اۋى اۋىزاۋى-ئورۇۋى رەندە قىلىپ سالغان ايكى بولمىلى
ايكەن. بىراق اۋىزداغى بولمە زانىندا آرنالپ سالنسا
جازىرگى قالىپىدا اۋىلىكىدەن چىقىپ ئارى چوچالا، ئارى
قۇرانيڭ مىندەن ئىقارپ تۇر. اۋىلىكىدە بىلىگىسى: تىرە-
زەنىڭ جالغىز كوزىنىڭ آينەگىن جابىسرىپ قويغان نىسكىدەن،
مە جىللىداپ اۋى چىقىپ جاتقان ئبر بۇرچىداغى كىچىكە،

آسپادان گانا بلىنەدى. ۋاچى قاراڭغى. بۇرچ بۇرىچىدا
 ايازداغان قار، قابىرغاسى قارا بالىق بىن سىلانغان كر.
 تۈبەسىنە جاپقان سرغاۋىل، قاراغان ئۈگەل اسدانغان. قاپ
 قارا. تىرەزە جاقىتاغى ۋىر بورىچىدا جاشا ئۇۋغان ۋىر
 قوزى، جانا آرقاسىنا كىمىز تاشىپ قويغان ۋىر آرقى قىزىل
 تۇرپاق تۇر. ۋىر اۋىداڭ ۋاچى بۇدان كورى آز گۇگەل
 ىرەك. كۈب تۇرغاندىن ما، بولب، كرلەب، قارايب
 كىمە كەن كەچكەنە، تار ايسكەن كرگانە اۋك جاق بورىچىدا
 ھىچ ۋىر ۋىدەسز، رەتسز سالىنا سالغان اۋل كەن قىزىل پىچ
 تۇر. اۋدان جوغارى بوۋاۋى كوچك كىرەگەن آغاچ تۈسەك.
 اۋستىندە اچىتھاۋى قولى مەن جىيىلغان سۇرغىل ئۇستى كۈنە
 تۇزداۋ ايكى اۋچ كورپە جاستىق بار. ايسكە قارسى تۈردە
 كەچكەنە جۈك آياقداڭ اۋستىندە ايكى ايسكى ساندىق بار.
 اۋىداڭ قالغان جەرنىدە بۈتەن ھىچ نارسە جوق. آۋزداغى
 ايكى اۋچ كىزگەنە جەرگە جايىلغان ايسكى قۇرىم كىمىز اۋلداڭ
 اۋستىنە ۋىر جاققا سالغان ۋىر ايكى ايسكىلەۋ سىماق بار.
 ۋاۋى ۋاچى نىڭ بارلىق جاساۋى اۋسى. بۇل اۋىداڭ قەبرىغاسى
 كۈب جىلداران بىرى سىلانغاندىن ۋىر جىرىندەن قارا
 بالىقى چىپ كۈب جىرى سىولاى كر بولب قۇچالاق تاپ
 تۇر. پىچ دىگەنە اۋنە بويى نە كۈپە قۇچالاق بولب كەى جىرلە
 رىنىڭ كارنەزى سىنپ، كەى جىرى جارىلپ تۈزىغى ايتىكە
 ندىگىن آبدان بىلەردى. اۋك تۈسەككە قاراغان، ۋىر
 ايكى كوزى جاماۋى كەچكەنە تىرەزەگە جىل كۇۋىلەپ سۈپ
 ۋىر جەرنىدەگى تىسگىنەن تىستاغى سۇۋىق بۇۋ بولب كر
 تۇر. تىرەزەنىڭ كوزدەرن قراۋ باسقان اپ، اق. پىچىداڭ
 قىزىدا تۇرغان، كەچكەنەنىڭ جاللاڭ باسب لامپىنىڭ جاللىداپ
 جانغان بولمىز جارىغى ۋاۋى ۋاچى نىڭ قاراڭغى لىغى زورغا
 چىكىپ آزغانا ايلەپكەن كۈنەگىرت سولەن تۈسەپ تۇر.

بۇل ئاۋىدنىڭ بارلىق جالى ۳- آقى آيەل پېچىدەك جانىدا
 بىرىنە - مېرى تىغىب مېۋىسىب اوتىر. آيەلدەردەك بىرەۋى ۸۰-
 نىنەن آسقان كارىلىگى مېۋىدان جىتىكەن كىمپىر، بىرەۋى
 ۹۰ دىك چاماسىنىداغى قانن، ئۇچىنچىسى ۱۵-۱۶- باسداغى
 قىز. كىمپىردىك جاسى قارئايب قۇۋاتنى آزاينغاندىغى چىن
 بولسا دا بىتىندەگى كورىنىب تۇرغان ابرلك قايرات آلدە بولسا
 جامان ابركە كىدەردىك آلدە ئىچە سېنىن ارتىق ايكەندىگى
 كورسەتەدى: پېچىنى ابركەك پېچىندەس كىسەك. ئۇلىكەن
 جالپاق ماڭدايلى، قوچقار تۇمىقتاۋ كىلىگەن ئۇلىكەن
 مۇرلىدى، سۇۋۇق ئاقىرلاۋ قاپاقنىڭ آستىنان كۆرلىگەن اونسىر
 كېچىكە كۆزدەرى جاننىڭ كۆزىنە ئۇقساب كىسىگە قاراغان
 ساين بارلىق پېچىنەن آسا سۇۋۇق مېر قايرات مېلىب تۇرادى.
 ماڭدايىنا مھام ايكى اۇرتىنا تۇسكەن قاتبارى، نېرەك،
 ئۇلىكەن آجىمدارى اومىرىدە ئالاي قاينى ئالاي بىنەت باسىنان
 كىچىرگەندىگى آيىقن مېلىدرب نۇر. بۇل كىمپىر اوسى ئاۋىدنىڭ
 حازىرگى قوجاسى. آنا آيەلنىڭ بىرەۋى كىلىنى بىرەۋى سۆل
 كىلىنەن تۇۋۇغان جالغىز بالاسىنىڭ قىزى. كىلىنىمىزدىك پېچىنەن
 نە جاقسىلىغىنا نە جامانچىلىغىنا آيغاق بولغان اوراسان بىلگىسى
 جوق، اورنا پېچىندى اورتاچا جاراتلغان آدام. بىراق بۇنىڭ
 پېچىندەدە اوزگەدەن بىرەن مېر جاننىق قاداغالاب آزاراغان
 كىسىگە اول كورىنەن. تۇڭغىمىق قارا كۆزدەرى مېر قاراغان
 جىردەن آۋماي الغى جانسىزدىق. بىين قاراب تۇرغانىنا كۆزى
 تۇسكەن آدام بېچارىنىڭ كىم ايكەنن آيرۇۋۇچى ايدى. اول
 جاڭا ارادا ايكى كۆزىنەن آيرىلغان سۇۋۇ قاراڭغى ايدى.
 اينىدى بۇل ايكى آيەلگە ايرمەك جۇبانچ بولب اوتىرغان
 ئۇچىنچى آيەلگە كىلەك. اول سىپايى نازك بولب اوسكەن
 عزىزا. چىڭچىكە سۇڭغاق بويلى دوڭگەلەك آزغانا سىبىكىلى
 بار آق سۇرچۇزدى كورگەن كۆزگە آلتاچقى جىردەن -

آق سۈيۈكەمدىلىگىن سىزدەن جاس قىز ايدى. جالغزاق اۇياڭ
جۇمساق قارايتىن قارا كوزىدە ھام الغى چىتىغان كىرەڭدە.
گەن قاباغىندا قالڭ اۇۋايىمىڭ سالغان ۋازى بار. پىچىنى
مۇڭدى، جۇدەۋ. جاس باسىنا اورناغان قايسى، جۇرەڭگى
جىگەن دىرت سىرتىنا چىقىپ تۇر.

بۇل بالانىڭ اۇايىمى نە؟ اۇايىمى اوسى اۇيدەگى ۋاچ
آيەلدە اورتاق بولغان. جىسىرلىك، جىتىمدىك. بۇل سۈرلىلەردىڭ
باسىنان تاغدىردىڭ داۋىلى چاڭداغانا سوغىپ اوتىكەن. قورانىڭ
آلىدىداغى جاس بىتىدەر سۈل داۋلىڭ سالىدارىنان تۇۋغان.
بۇل آيەلدەردىڭ قۇۋانىچى قىزىغىدا، قورغانىدا سۈل سۇۋۇق
قابىرغا اولىكىدەرمىن بىرگە كۆمۈلگەن. اول قابىردا چاتقان
غازىزنىڭ جالغز آكەسى جاقىپ جانا جانى، تۇۋساقان جالغز
كىچىكەنە باۋرى مۇقاچ. بۇل آيتىپ اوتىرغان كىچىدەن ۱-
آي بۇرن آكەسى مەن باۋرى قابىت چىقىپ سۈزەك بولدى.
غازىزنىڭ آغام اولسە كۈنم نە بولادى دىپ كۈندىز - تۇنى
بىردەى نىم آلمانى كۈنى - تۇنى. قۇدايغا ھۇفيا سىرلاپ
اوتىپاچا چىرلەردە تىدا ۋىجۇرپ اوكىسپ - اوكىسپ چىلاغانى،
كىمىر آجەسىنىڭ مويىنىنا بۇرچاغان سالىب آتا باباسىنىڭ
آرۇۋاغىنا جالبارىغانى سىمىپ بولماي ايكە ۋىدە اولىگەن.
ايەسىز قورادا قۇۋاتىسىز، قورغانسىز اۋچ آيەل قۇلازىپ
زارلاپ قالغانىدا ماڭايىنان چىلغان كۈرچى قولاڭچى غازىزدە
رىنىڭ سۈيەگى سۇۋۇق قابىرغا بىرگەنن اوبىلاغاندا ۋىر قاقچان
غازىزنىڭ جۇرەگى چانچىپ، اوكى قاقچىپ كۆزىنەن استىق جاس
نام چىلاپ كىتۈۋىچى ايدى.

بۇل بالا جاسىنان آغاسىنىڭ جالغزدىن، آغايىندارىنىڭ
دوسىدىغى ھوق قاندى لىغىن اويلاپ، سىرتىنا چىقارپ ھىچ
كىمگە آيتىپاسادا آغاسىنا جانى آچىپ تىلەۋن تىلەپ اول كۆڭلىدى
بولغان ۋاقىتىدا كۆڭلىدەن قۇۋانپ اوتىرۇۋىچى ايدى. جاسىنان

جۈرەگى سىزمىدى ئاكە سىنىڭ جالغۇزىڭىز، چارۋا سىنىڭ
ئاچارلىغىن ئاۋغىب سوغان قولىنان كىلگەنچە كۈمەك قايغىسى
كەلەب فانا بولۇپ تۇراتتىن سىزگە نىسۋاڭ ئاۋى اچىدە تۇگەلى -
مىن غازىزاتى ئالپە چتەۋچى ايدى. بۇل كۈندە بۇرنىغى
آكەسى ئارزاتان آۇرمالىقنىڭ بارىك غازىزاتىڭ باسما تۇسكەن.
ايركەك استەيتىن چارۋاڭنىڭ ئارنى ئاۋى استەيتىن بولۇپ
ئالى كىلگەنچە ئاۋى. ئىڭ بارلىق چارۋا سىڭ اۋستاب تۇرغان
ئاۋى، سىڭىنى ئاز ۋاقىتدان بىرى بۇل قىزمەتنىڭ اۋستىنە
ئاغى ئاۋى اچىدەگى بار قىزمەت ماسل بولۇپ موينىنا سىدى.
بۇرنىنىڭ ئاۋى چارۋا سىنىڭدا كۈمەگى ئىتتىپ اۋىدەگى بارلىق
چارۋا ئاۋى جايلاپ اۋىرغان چىچەسى، ۲۰ ئاقتى كۈندەن بىرى
كۈزىنەن آيرىلۇپ سۇقۇر بولدى. جاقىقنىڭ ئىرى كۈندە كۈزى
آنداسىنىڭدا آۇرۇپ قالىپ چۆپ تۇسدى، كۈز آۇرۇۋ بولدىم
جىلگە آسقىن كىتىدى دىپ جۈرە بىرۋۇچى ايدى، قاقاب
ئولۇپ كۈپ جالاغانىنىڭ سول كۈزى ئاز كۈندە سۇۋ قاراڭغى
بولۇپ ھىچ ئارسەنى كۈرمەيتىن بولدى. ئاۋى اچىنىڭ قايغىسى
بۇرنىنىڭدا آستى. جىتمە چىسەرگە ايس بولۇپ اۋىرغان كىمپىر
باسىنان قارا ئۇمان آيقىباي ئاۋستى - اۋستىنە قايغى جاپۇب
قابات - قابات قازا كۈرگە نىسۋاڭ جۇدايغا، ئاغىدەرگە ئانغان
كۈڭلى مىن ئىبر ۋاقت چن جالبارىنىپ، ئازالانۇب سۇراۋچى
ايدى. جۇداي - آۇ نە كۇنا سۇمىدىغىنان اۋسنىڭ قازاغا
دۇچار قىلىڭ؟ نە جازىغىم بار ايدى دىپ چىرىلى آۇر اۋىسكە
بىن كۇرسىنىپ كىۋدەسەن جارغان اۋۋايم - ئىڭ جالپىن آندى
ساندا چىغارب اۋىرۋۇچى ايدى.

غازىزادا ايكى چىچەسى مىن قوسىلۇپ جۈرە كىدەرن جىگەن
قايغىلارنى سىرتىنا چىغارب سۈيەلەسكەندە بۇرنىنى اۋىسكەن
كۈندەرن ساغىنۇۋۇچى - ايدى. كىمپىر اۋىنىڭ ايسكە تۇسۇپ
اول كۈندە ئىبر داۋىرنەن ايكەن - غۇي جاقىق ئىرى تۇرغاندا

كەم نەن كەم كەم نەن قور ايدىم دىب كۆرسىتىپ ئال: اينىدىكى
نى آيتساڭچى نىستەگەننىڭ ئۆزىدا اۇستاغاننىڭ قولىندا كەتتە
اونىغان دىب جالاسۇۋۇچى ايدى .

كۈندەگى آدەت - بىن بىلىگىلى اۇۋابىم - نىڭ سۆڭىنىدا
بىچارا آيەللەر اونىغاندا ئۆز اۋىدىڭ ايسىگى آچىل اۋچەۋى
بىردەى «بۇگەم» دىيىپ ايسىگە قاراغاندا بۇلار اونىغان اۋىدىڭ
ايسىگى آچىل اۋىگە ئۆلىكى ئىماق چاقسى كىيىمىدەر كىيىگەن
اپكى قوناق كىر كىلدى .

غازىزانىڭ سۈقەر چەچەسى غازىزانى ئۆزىدە قوناقلىق كەم
ايگەن سۈرادى . غازىزا قوناقلىق كىلگەن چىردەگى
ناگىدانغان پىچىن مەن اقىن بىلەيمەن . ئانىمىمەن دىدى .
قوناقلىق كىيىمىدەرىنىڭ قالغان قارىن سىلگىپ كىيىمىدەرىن چىچىپ
جايلانوب اونىغانسۇڭ آچى - جاۋلىق آكەلىگىزب اقان قۇران
اۋقىدى آرنىمان اقاندا قالتايدا اۋى اچىمەن ئاماندا سى كىيىمىگە
قاراپ قۇداى ئاسى سىپاچىلىق آخىرىنىڭ خايرىن بىرىمەن دىب
جايلاب كۆڭلى آيتىدى .

اۋى ئاچى قوناقلىق ئالغاچقى كىلگەندە ئاڭدا ئانغاندىرى
بولسا دا آرنىمان پىچىندەرىن قالىدارن كۆرگەنسۇڭ كۆڭلىدە
نىڭگىرەب جادىراپ كىچىكەن سىرگىنى باشتادى . بۇل اۋىدىڭ
ايرىكەندەرى اولىگەننەن بىرى قالغان آيەللەردىڭ اۋۋا -
يىمان بوساب كۆڭلىدەرى جادىرايتىن اۋسى بۈتەن كىسىلەر
كىلگەندە غانا بولۇۋۇچى ايدى . اۋدان باسقا اۋاقتىدا اۋچەۋى
اۋىدە اۋىڭاچا اونىغاندا جىمىدىڭ ، جاڭغىز دىقتا ، قورغانسىزدىق
سۈرلىقتا كۆزدەرىنە آيىقن كۆرىنىپ كۆڭلىدەرىن مۇڭ - مەن
زاردان آيىقترماۋچى - ايدى .

سۈل رىت بىن حازرگە قوناقلىق كىلگەندە كۆڭلىدىرى
جادراغان سىبەبى اۋسى ايدى .
قوناقلىق چاى ئاچىپ جايلانوب بولدى . كىيىمىز ئۆل آقساقالى

باسىدى ايركە كەدەرچە قوناقتارمىن ئارە نارسە جايىمىن جاقسى
سۆيلىسەب اوئوردى كىمپىردىڭ بايسالىدى سوزىن، قوناقتارن
قۇرمە ئىدە گىمىسى كىلگە ئىدەى بولب اوتىرغان ائاسن ھام
قايراتىدى ھۇزىن بايقاغانسۇڭ آقاندە ئار نارسەنىڭ جايىمىن
سۆيلىسەسۇڭگە جالققانجوق. قوناقتار چاى ۋاپب بولب ۋاۋى
ۋاپبى مېن ۋون جوسق جاي جابىسارن بىلگەنچە قالا جايىمىن
ايل جايىمىن قسقا - قسقا ھابارلار آيتب اوتىرب، چاى
آرتىنان كۆپىنەسە كىمپىردىڭ سوزىنە قۇلاق سالب اوتىردى.
كىمپىر قوناغى ۋىر ايلدىڭ بوليسى بولغانسۇڭ، اونىڭ اۋستىنە
ايلگە سوزى اېم بولغان باستى اۋلدىڭ بالاسى بولغانسۇڭ،
ۋېكىنچى ۋارلى - بىرلى اوتىكە ئىدە بىردە بولماسا بىردە سوزم
ۋاسم تۋسەر دىب اوزىنىڭ بالاسى اولگە ئىنەن بىرگى جايىن
ايلدىرب قوبۇۋدى اويلاىدى. ۷

اوسى اۋى - مېن اوزىنىڭ جاي كۆپىن سۆيلىسە باستىدى
كىمپىردىڭ آڭگىمەسى چىچەن اۋغىدى ئىل مېن اۋزاق
آيتىلدى. داۋسنى ۋىر ايسە ئىستى جىردە قانايتب ۋاۋى
آجارلاندىرب، ۋىر ايسە آقۇندىب كىلپ آباغىن سىرلاب جىكە
جىكە آيتب اۋغىدى قىلپ، بارىنچا كۆڭل اجتھاد مېن آيتىدى.
آڭگىمە ئىدە گىمى سوزىنىڭ كۆپى ياكى اولەر الدىنداغى
قوجىناسىب اوتىرب آيتقان سوزگە، ياكى اۋلىكەن مارھامەت
كۆتكەن كىسەنە جانى قىلغان اۋۋاقتىنداغى ۋاۋىمەت ئىلەك قىلپ
آيتقان سوزگە اۋقساىدى. ايتىدى كىمپىردىڭ سوزىنە كىلەيك،
آقاندە قاراپ قاپاغىنداغى كىرە گىمى ھادىراب سوز باستىدى:
- قاراغىم، ۋىزنىڭ ھال جايىمىزدىڭ چىت، جىغاغىن كۆرۈپ ۋىلپ
اوتىرسىڭ غوى دىب ئاغىردىڭ بارلىق سۇۋىغىنا، آزابىنا چاغان،
چىققان قايرانىدى، سابرلى پىچىن - مېن - كۆرسىنپ آلتىدى.
ۋىز جىتم - جىمىر قالغان پاناسىز بىچارامىز. بارلىق دۇنيەنىڭ
تاۋقى - مەتىن آرقالاپ قالغان جاس بالام آناۋ. مېن بولسام

سارناغان ئىلم - نەن باسقۇچىڭىزنىڭ قالمىغان، قايرانم قاپتەن
بىر آياغىم كوردە بىر آياغىم جىردە تۇرغان قۇۋارغان بىر
كىمپىرىم، ايىكى كوزىڭىزنىڭ قۇدايم مۇگەدك قىلىپ قويغان
كىلىم ئاناۋ. اوزىنە كۇنۇۋچى كىرەك قىلىپ؛ اوتىرغان اول
بىر سۈرلى.

ئارى اوتىپ بىرى اوتىپ جۇرگەندە سۈندەلىق بىچارالار
ايدى - آۋدىپ ايسىنە آلا جۇرسىن دىپ جايمىزدى ايتىپ
قويماي دىپ اوتىرمىن. كۈندەردىڭ كۈنى بولۇپ جۇدەب - جاداب
بىرەۋدەن زورلىق بىرەۋدەن قورلىق كورۇپ اوتىرغان اوستىمە
كىلىسەڭ كوزىڭىزنىڭ قىزى سالىرىڭ. اناڭنىڭ جاقسى سۈزى
آلتى آلاچقا چىتكەن آسىل - دىڭ اورۇپاڭى - سىڭ جايمىدى
ايتىپ قويماي اياڭ بولماسا جىلى سوزىڭىزنىڭ ايتارىڭ. بوتەن
ايدىڭ جۇمىنىنا نە سوز ايتام دىمەسىڭ. سىندەردىڭ سوز -
دەرىڭى تاستاي آلتىن ۋاقىڭىز بالاسى جوققۇ. بۇل آرادا
اوتىرغان ايدىمە آدام سىكىلىدى آدام با، ما؟ اۇرغاچى سىكىلىدى
جىرلاغان قورققا نىيەن گانا جاۋاب بىرىپ قورقساغانا ايتقا -
نىڭىدى استەيتىن سۇمدار ايمەسىمە. عىنى مەڭ جاقىم اولىگە -
نىگە ايكى آى بولدى. بىرەۋى تۇۋىسقان بولۇپ بىچارا
جاپىڭ قانداي، چارۋىڭ نە كۈيدە دىپ ايسىكەن قارادى -
ايكەن. قايتا اۋىمىزگە كىلىسە چىتىنەن سىراپ چۇۋانم -
كىلىدى. الغى آلتىن چىتىنەن سىراپ دىپ قىزىغىپ بىر نارسە -
مزدى اۋىزىنا ئىمەشكىلى كىلىپ تۇرادى. اۋىيالىماغلار
اۋىيالىماستىن بىرەۋى كىلىپ تۇرادى. مەن سۈرلى بالام
اولىگەن بىرى بۇلاردان كۆرگەن زورلىقىمىدى ايتايىن
دىپ اوتىرمىن.

جاقىم اولدى، اودان بىر دۇمكىيىن چىغاننىڭ اۋستىمە
جۇدەق دىپ مۇقاچم اولدى. كۈندىز تۇنى - لاۋدا بولۇپ
ايسەڭگىزەب اوتىرغانىمىزدا ايدى بۇل اۋىڭ ايرىكەندەرى

كىتىدى. الغى اۇرغىچى. ۋە بولب اوترا آلمانىدى.
دۇنيەدىن بولب آلامز. قاتنداردى ۋە آر قايسىمىز قولدى -
قولمىزغا آلامز دىب بالالارىمنىڭ بىت ئوفراغى جاسرىناي
جانب سووق ۋە سوز جورگىزدى - غوى. بالامنىڭ ۋەتىرى كولىنىڭ
آغايىن اچىندە جاقىن كورب باورىنا ئارتىپ قولىنا ئۆسكەن
آز ئاۋلاغىنىڭ جارىتىن جىرب بىر جىرگەن جارى دىگەندە
جالغىز سېلىنغانى ايسىمىل نە قىلدى. جاقىب اولىگەندە پاتا
اوقۇۋچىلارغا مەن قويىمىدى سويىغاندى دىب موقاچىم قىلىپ
جانتاندا دالادان ايت ئاۋسلا سويىپ آلامز دىب جالغىز تۈۋ
قويىمىدى آكەندى غوى. مەن كىلىنم قايناعاننىڭ بۈنە قىلغانى دىب
جىلاب كىسى سالسا، چارۋاغا ايه بولاننى كىسىم - سىب قاقا -
قداماسىن اوداندا جاقىبى جوققان تۈۋ مېلىسىن، مالغا ايه
بولام دىب جورمە ۋەۋى دىب ايتادى دىمىدى.

مېنىڭ بالام ۋەتىرى بولغاندا سويىڭ ئىچىلىگىنەن آۋجال
آلب تىلىرىپ اوتروۋچى ايدى. بالاقداغى بىتىڭ باسقا
چىققاننى كورمەيمەنىڭ. بولار ۋەۋچىن قاراغىم نە كورمەدى.
قاباغى كۈنەرب كورسەن - اول ۋەتىرى بولسا ماڭىما كىلە
آلارما - ايدى. بارىنىڭدە بوغىن جۈۋب جاقسىمىن
آسرىپ، جاماننى جاسرىپ آدم سىكىلدى قىلىپ بىرەۋگە ايلەتەن
اوسى اۋلىدى آدم قاتارىنا قوسقان سول - ايمەسىبە ايدى
جوقدىغىنا قارامى ۋەۋىن بازار ۋەۋىن تۈۋ قىلىپ دۇۋمان
قىلىپ اوتروۋدات بوساۋچى - ما - ايدى. مومىندىغى، بىيازى،
سپايلىغى قانداى ايدى ئوفراغىڭ تۈۋقا بولغىر قاراغىم.

مەن جامانلاردىڭ اچىندە اونىڭ ئىزىغا مەن ئاتىتۈنى بارما؟
جاقىم اوسى جۈلى آۋرغاندا سولاردىڭ كىسەلىنەن آۋرغان
جوقبا! مېنىڭ قاينىمنىڭ مەلجىڭ دۇيسەن دىگەن بالاسى بارغوى.
قاتنىچا جىمىرلاغاننان باسقا استەيتىن آدم سىماقتى ۋەۋى مەنەزى
ۋەۋى ۋەۋى. جاننان آسقان دۇنيا قوڭىز. اوينە ۋەۋى

فوناق قونسا سوغان آسقان مېر جىلكىگە جاتى چىقىپ ئىجرا ب
اوتىرادى . اۆينە فوناق قونغان كۆنى قانىمىنا تىنچىق جوق .
ايتىدى كۆپ آساسىڭ مېنى قۇرئاسىڭ دىي . سونىڭ اۆينە قىس
باسىندا چۇبار آدرىڭ كۆپ اۇرىلارنىڭ برەۋى كەلەدى .
مىلچىڭ ناماغم جوق جانقزاتىن جىرم جوق دىي نۇن اچىندە
بۇرانددا قۇۇپ جىمىرگەن ايجەلدەن . ۋاقىدى كىسى قۇرم كۆر -
مەيتىن ايكى سۆزدىڭ بىرىدە چاۋب آلام ، آيىب آلام دىي
تۇراتىن ، قۇداى مېرەپىن اۋستەم قىل جاراتقان ... نىڭ بالاسى
چىدامىغا . اولمەسەڭ اوماقاپ دىي دالاغا تەنتەرىپ جىمىرگە -
نىسلىڭ سول ئۇندە كىلەپ قوراسىن تالقاب قىل جارب ؛ - ۵ -
سەمىز قوپىن مالىمىنا مېنى اوتىرغان ايكى آتتىن آلب كەتكەن .
سوغان موزى ازىدەپ بارۇۋۇغا قورقۇپ ، بارسام تاغى آتتىمىدى
آلب قويدى دىي جىناپقا كەلدى - غوى . سەمىز مېن اول
ايلدىڭ باسىدى كىسەلەرى تانىمىدى ، سۆزىڭدى تانىمايدى .
مېنىڭ مالىمىدى كۆرىنە قويا بىرىپ اوتىرامىڭ دىي آسلىپ
اوتىرىپ آلتىدى . جاقىپ جىر جىبىرىنە جىتەپ اۇرسىپ قۇداى
سۆيەر قىلىغىڭ جوق . قازان بۇزار موزى تەنتەرىك سىن . كىسى
اغىستان آيدىنىڭ جوق . نېمە نە سەمىز جۇۋانىمىڭ مېر كۆن
بولماسا مېر كۆنى كىرەك آغاينان جالغىز جىلگە كىدى
آبايسىڭ . جۇۋان بولساڭ مەقتى بولساڭ اوسى آرقالدىڭ
تۇبىندە اوتىكەن كەتكەن برەۋ - مېن ارلىداپ نېمە نەگە
اوتىرسىڭ . اومىرگىدى اوسى آرادا اوتىكەپ كەلەسىڭ ،
ساقال كىدى اوسى آرادا آغارىدىڭ . جۇرتىڭ قايتىپ چىداپ
قايتىپ مەكەن قىل اوتىرغان بىلمەيسىڭ ، دۇنيەنىڭ آستىن اۋستىنە
آۋدارىپ سىمنىڭ بولىمىڭنان اونىڭ اۋرىسى جۇۋان بولۇپ
اوتىرغان ئوبقۇتقا سىمنىڭ چول اۋستىندە قۇرغان جامان لاچىڭ
جۇڭ بولمىسا . اوتىبەسى چارلىق بويغا قورلىق ايكەننى آلى
كۆنىگە نېگە بىلمەيسىڭ . دىي جىردەن آلب جىردەن سالىدى .

آياغىندا موينىنا سۇۇ قۇيىپ اوزىگەن باسقاسىنىڭم جوق
 دېگەنسۇڭ ئالگى ئايتىڭ مالن ازانىڭ كىتەكەنى غوى. ئاپان
 جىرما كۇن جۇرب ئاپانىنان ئاۋسۇل بارماغان كىسى توپماي
 آياغىندا بار مالن ئالب كىلىدى. اۋرىسى جۇۋان آۋل
 ايكەن باسىندا ايلداڭ كىسەلەرىنىڭ سوزىنە كۈنبەدەي دۇيسەن
 ملجىڭنىڭ ازاسى چىتىكەن دىپ قاسارىسىپ بولمايدى. سونان
 سۇڭ ايلداڭ باسچى آدمادارى بۇنى مەنەن قۇدا بول، آيتىسە
 مالڭ نىمەيدى دېگەنسۇڭ ملجىڭ ئىبر ۹-۱۰ داغى قىزى اۋرى
 آۋلداڭ سوقتادى ئىبر آزامانىنا بىرمەك بولۇپ سوز بايلاپ
 مالن ئالب قايتىدى. سول اۋرى مەن اوسى كۈندە بال
 جالاسقان قۇدا بولۇپ اۋىر. جاقىپ سو جولىدا سۇۋۇق اۋىر
 اۋىڭى قاقىپ قۇۋۇ چۇبرەككى بولۇپ كىلىدى. آرتىمان نىمەنە
 ايكى ئاۋچ كۇن اۋىكەنسۇڭ قاندى جىغىپ تۈسەك تارتىپ
 جاتىپ قالدى. آياغى مەنە ايكى مەۋ بولدى. جا! سول
 ملجىڭ اوسى كۈندە نە استەپ اۋىردە.

مەننىڭ بالام قولىنىڭ قىسقالىغىنا قارامى ئاناغاندا مەناغا
 ندا ارالاسىپ ايرىنەككى كىچ قاراپ اۋىرماي ساۋدا قلاتىن
 ايدى. غوى. بىرەۋدەن آت كۆپىر قىلپ ئالب بىرەۋگە آت كۆپىر
 قىلپ بىرىپ جۇرەتىن. كىمگە نە بىرىپ جۇرەتۇن بىلەمىز بە؟
 قاراغىم كىمىدە سىز قىلپ نە استەپ جۇرسىڭ دىپ ساۋداسىنىڭ
 جاپىن سۇراغاندا كۇلۇپ آپاسونى نە قىلسىز مەن مەن بولسام
 آچىدان ئولۇپ كۆچمەن فالام دەيمىسىڭ دىپ جۇرە بىرۋۇچى
 ايدى، بۇگۇن باسىما كۇن تۇۋغانسۇڭ ئىلىپ اۋىر مەنغوى،
 آيتىسە سەچكەن چىگەننەن باسقانى بىلىپ بىلىك. جالغىزاق اۋىر
 تەنۋەن ئىبر گۇن بۇرن قولىنا قاغاز كارىداچ ئالب ايسەپ
 مەسابىن جازدى. قاغازنىڭ ايسەپ كۆرسەتكەننەمە جۇرتنىڭ
 آيتۇنچا بىرەسىمە قاراي جۇرتىدان ئالانىمىدا بار ايكەن. بالام
 دۇنيا سالىپ جۇرە بېرىدى. قالغانىن ايسەپتەپ اۋىرپ قاتى

جارتىدىن اوزىنىڭ بابىدىن مەن بىرەسىمەن چىقارنىم. اوسى كۈندە قولىمىزدا قالغانى ۱۵ چاقتى تۇباق ۲-۳ كانا قارى قارا ايلاننىڭ آلاسىدىن بۇل كۈندە ازان بىزدە دامەن جوق.

مونداجورنىقا بىرەن بىرەسىدىن ايسەبەكە سالب تولەكەندە اوز ايلاننىڭ ماردان دېگەن بۇچىغا بىرمەكە قاراننىڭ موماسىنداى بورىچى بار ايكەن. آلتى قۇرغىر اوبىردان چىقىپ كېتىپتى ۱۰ چاقتى كۈن بولدى. سول كىلەپ مالىن سۇراپ جۇر. بىزدىڭ قولىمىزدا قالپ اوتىرغان آرنى ئۇلۇق مال ئانا. اودان بىرەيكە دېسەك چۇبىر كېتىپتى بىز اوتىرمىز. قاراغىمىڭ مويىنىغا قارز قىلپ اوزى جىغان آرنى ئۇلۇغان اوزىنىڭ ساۋابىنان آياپىن دېي اوتىرغانم - جوق. جالغىزاق دۇنياسى قۇرغىردىڭ تارلىغى جالتىڭ كوز قىلپ اوتىرىپ بارادى. ايلەنەن بالاننىڭ آلاسىدىن چىقىپ ايلانچا دېي سويلەسەم جاي جابىسارمىدى آيتسام آلتى بۇچىق توقمايتۇرغان. بىراق سولنى ماغان سويلەستۈرمەي آلتى دۇيىدىن دېگەن مېچەك بار، تاغى تولپ جۇرگەن بورى آلا سېكىلمىدى تۇيىستىلدارمىز بارى باس قويسىدى. سويلەسكەن سوزى مئاۋبارداين توبىتىمىڭ جۇۋان آۋلىنىڭ كىسىسى اول آفەن سىرتىبەيدى. جانا اول جاقىدىڭ اۋىنىڭ جاي كۈيىن ئېلىپ اوتىر. اولاردى جالانپ اچ نارسە آلتىمىدى، تۇيىندە اوسىنىڭ پالەسى بىزگە تۇسەدى. باسى آمان مالى تۇگەن جاقىدىڭ اوتىنا بىرگە گۈيەن جاقىنى دېي بىزدى اۋستىلىدى. بىز بۇدان باسىمىزدى آمانداپ قۇتلاماساق بولمايدى دېيىدى. سۇغان جاساب اوتىرغان آيلاسى نەدىچى قاراغىمىز تۇرغانا اۋز بارمايتىن سۇمىدى. تېچىنىڭ اولىگەننى مىقدىڭ اربىناغانى دېي ايتىپتىكى قالغان كوزىمىڭ قاراچىنى جالغىز غاز بىزىمىدى جالانپاق، كىچىكى جاقىدىڭ آرنىداغى لىغىت اوقىماس، مارداندىدا جالانپاق

بىل بۇنداق قائىنى اولىگەن غازىزانى اوسىغان بىر دەك دىيىپ
آيتادى دىيىدى. كىيىملىرىنىڭ اوسى سوزىن اباستىگەندە
منا اوتىرغان بالام زارلاپ قويا بىرەدى اوسى سوزدى آيتقاندا
كىمىمىر ما كىيىملىرى جاۋزىدەك بارىن آتقىن كۆرۈپ، اوزىدە
رىنىڭ سول جاۋزىدەك قولىنىدا بىر اويىنچى بولۇپ اوتىرغانىن
كۆرۈپ ازامىن كۆرىنەن خاسى سوراقتىن آغىپ كىيىملى. آقان
مەن قالماي بۇل آككىگە آيتىپ اوتىرغاندا جايلان چىتلا
قۇلاپ چاڭتاپ چاڭتاپ آندا ساندان سوز دەرن غازىزىغا جەرىپ
قۇرۇپ قاداڭلاپ قاراپ اوتىردى. كىمىمىردەك سوزىن جالقساي
تىكداپ اوتىر سادا غازىزىغا قاراي قالغان بىچىندە رىنە كۆككە
رىنەكى بىر آلا كىيىملىك، اچىدىرىنە جاسرىنغان جات اويىنىڭ
بىلىگىمى كۆرىنىپ تۇر. غازىزى آندا ساندان اۋز اۋىگە چىقىپ
اوتىدى قاغىتىرىپ جانا باسقاسقا آرتۇرۇپ اۋساق چارۋىلاردى
قاراستىرىپ كىيىپ اوتىردى. قوناقسار آلتاچى كىيىملىگەندەكى
كىيىمى غازىزىنىڭ قاپاغىنىن آلى چادراغان چوق. چالغىزلىق
آيىر قىياپەتلىرى، اۋىندەمەي آفرىن چۆرۈپ بىيازلىق بىيىن
استىگەن استەرى اچىندەكى سىرن سىرتىغا چىقارماي جاسىر-
گىزىپ اوتىردى.

كىمىمىر قىزارغان كۆزى سۇرتىپ آككىگە سىن قايتا
قوزغادى. ايتىدىكى داۋىسى آچۇۋلى قاندا كىيىملى: كىيىملىكى
بالامنىن قالغان چالغىز كۆزىم بۇل جلاغانسۇڭ بىزدە نە تاقىت
تۇرادى. بۇنى جلاڭسىز سۇلۇڭ قۇزارغان قۇۋىمىردەك نە
باغاسى بار. سول سوزدى آيتىرىپ اوتىرغان سۇمىداردى
قارغادىم، اۋرىسىم. اۋدان باسقاسقا بىزنىڭ قولىمىزدا نە تۇر.
جلاستىق آياغىمىزدا سونى مەن قوبىلىق. مەنى ايكى اۋچ كۈن
بولدى سول بۇچىق آلى كۈنىگە كىيىملىك چوق دىيىدى.
ايتىدى آلىگى مەلچىڭنىڭ قاننىنى جىگىگە بولۇپ چۆرسە كىيىملىك.
مەنىڭ قاراغىما كىيىپ آيتادى دىيىدى. چىچەلەرىڭگە جانلىق

آچىسا ياردانغا بارغانك چۈن ايمەسە. سىن جىگت ئالب
اوسى اۆبىگىڭ جۇمىن باستارب اوترا الامساڭ. اواناندا
اوزىڭ بىرەۋگە سۈيەنگەن بولساڭ سىن سۈيەنگەنگە چىچەك
لەرگە سۈيەنەدى غوى دىب آيتادى دىيدى سۆزىڭ قىرچا.
كفى سىن قاراسا كچى. مەن سولدا بالامدى بىر پۇچقا بىرمەك
بىگەم. قاننىڭ مەلجىڭنىڭ اوزىڭنىڭ اويىدا مەننىڭ بالام كۈلسە
پۇچقا جەننەتتە تىپ قىرچا بىرمەك بولسا كىرەك. قاسىت بارما
اولاردا كاپىرستان بولماسا اوبلاساچى مەننىڭ اويىم اوسى
آولدىڭ اولكەن اويى. بۈگۈن سول قارا چاڭراغىڭنىڭ
قورۇغىغا آينالبا اوتىرغانىمىز. قورۇماغاندا كىم قالدى. بول
اۆبىڭ جاين اوبلاسا ئۇمىغى تاسقاتىيەندەى بولغان. وقىما.
ايندىكى قالغان، بىزنىڭ قالقىپ بالامنىڭ ازان جوغالىتىپمىن.
اورنى ساقىتاب قۇرئان اۆزىمىز دىساڭ سونى اۆقبايدى.
اۆقسادا اوزىڭنىڭ قولىنى اۆچىن اوسى آيتاننىڭدى استە.
نەمەيىن دىب آتالاب قولىمىزداغى آز ناۋلاققا كۆزى تۇنۇپ
سونى بولۇپ آلۇۋغا آسىغادى. آلىڭى مەننىڭ بالامدى آنا
پۇچقا بىر بىرمەك بولۇپ جۇرگەندەى اويى نە دىچى
قاراغىم بۇ كۈنگى دۇنيەگە ايه بولۇپ، قالقىتۇپ اوسى آز
ناۋلاق چارۋۇنى اۇستاپ اوتىرغان غازىزام غوى. اوسىنى
بىر دىيە قىل كۆز دەن تاسا قىلسام مەنكىمىرمەن آنا كۆزىمەن
آيرىلپ اوتىرغان قانن چارۋۇنى اۇستاپ آلمايدى مۇنداقلا
بار مالى مەن، دۇنيەسى مەن اوز قولىما تەدى غوى دىيدى.
مەننىڭ بالامنىڭ جالغانى اولارغانە كىرەك. جاقىمىڭ آرۇۋاغى
رىزا بولماي كۆكۈرەنگەنى نە كىرەك؛ قۇۋ قۇلىقىن رىزا
قىلسا بولادى. مەن - ايكەى دىقاس جامان قانداغى - سىن
قاراقتايدى، دىگەن اوسى. كۆرەر كۆزگە مۇب مۇمىن. مۇب
مۇلايم بولۇپ جۇرسەدە اول مەلجىڭ اچى اوسىداى كىۋدەسى
تولغان بورسۇپ جاتقان بىسىما آراملىق. آرىمىن ايسىنىڭ

آز قاراغم ئاغى بالاسى بارۇۇغا رىزا بولسا بولادى دىب
آيتادى دىيدى. اول رىزا بولسا قاتندارغا سۆز سالماي
بالانى مەككەگە شەرب قاچۇپ جەھرەمز دىب. مەنە - ايگەي
قاراغم اوسى آيتىپ اوترغان دۇسياننىڭ دۇسياندىن اويلا
غاندا اونسىدا قاڭغۇرپ اوترغان باسىمىز دال بولادى.
دۇنيەنىڭ بارلىق ئارچىلىقنى اويلاغاندا اويىمىز اونغا سانىمىز
سانغا بولىمىدى. اوسىلاردىڭ اوسى قورلىقنى اويلاغاندا اوسى
جەردە اولە قالغۇم كىلەدى.

كىمىزدىڭ كۆزىنەن ئاغىدا جاس مۇنچاقىمىز دومالاب
آلدىغا تۇرىدى.

قۇدايدىڭ مەنىڭ اوز باسىمىنان مەنىڭ اورياغمىمان آياغان
قازاسى بارما؟ ۋە جاسىمىدا چىچەم ءولب اۋگەي چىچەننىڭ
قولىمىدا قالىپ جەمسەكلىك ءازان اوزم تارتىپ ايسىم.
سودان اومىز مەلاۋدان، كۆيىكەن ازلان ايسەس.
اينىدى كارتايىپ نورمەن كورم - ۋۇقى بولغاندا قۇدايدىن
ايرىمگىلى كىچى ئلەيتىم اوسى جاقىمىنىڭ جامان آتن ايسىرتىپ
اوسىنىڭ آلدىدا آل دىب ئلەۋچى ايسىم. اول ئلەگىمىز
ايسىتىمىدى دىب كۆزىنەن بىتىمە آقتان جاسىم چىكى - مەن
ءسۇرتىپ مۇرلىنى سىڭىرىپ: ئلەۋى قۇرىشان سورلى مەن. بۇل
كۆيىك، بۇل دىرتىمى كورگەنچە چرىسىم ايسىم دىب سۆز
توقىتىمى.

كىمىز بارلىق مۇڭ مەن چىرىن آيتىپ اوترغاندا ءبىر
قالىپ ءبىر پەن مەن نىڭداپ اوترغان آقان آڭگىمە بىنكە
نىسۋا بىس كۆنەرب آل كىمىزدى جۇبانباق ءۈچىن آر
سۆز آيتىدى. سۆزىن چالاسىنەرلىك قىلىپ آفرىن آيتقاندا
اۋغىمىز بىر دىمە بولىدى. سىمىزىمىز آدەمنىڭ جۇرەگىن
چانچىرىپ نىكسىندىرەن جۇرتىمى مەزىنەن جىرەندىرەن،
نۇڭلىمەن آڭگىمەنىڭ اچىدە آيتىلغان كورىنىۋ جاۋزىقتار،

آۋۇر خالدار آفاتقا كۆپ ئاسەر بېرىدۇ. چۈنكى جالغىراق
سول تەككىمىنىڭ ئىچىدە بولۇپ زورلىق كۆرۈۋاتىدۇ. بۇ چەكلىمىنى
قاپراتى قۇۋۋىتى چۈنكى سۈرۈش كەمپىردەك ئۈزۈك ئېتىقادىنى
آزغاندا چۈشەنگەنلىكىنى ئېيتىدۇ، سىز سىز قالىپىن بۇرغاندا بولۇپ
اۋىرىدۇ. بۇلىق كۈندەكى ئۈمىد بۇلىق سىڭىلىدى ئالاي
چاۋىزىدىكى كۆرۈپ، ئۈزۈك سۈنۈشلىرىدە ئىچىدە بولۇپ
چۈشەنگەنلىكىدىن مەن ئېيتىپ ئاتىغان ئۈزۈك ئۈزۈك كۈندە
قەلەم، ئالاقىلارلىق ئالاقىسى چۈنكى، ئۈزۈك كۈندە سىڭىلىدى
سىڭىلىدى بولىدۇ. كەمپىر ئېلان ئېتىپ جالاقى قىزى كەلگەن
ئىچىدە ئۈزۈك قەلەم چۈنكى ئاتىغان كۈندە ئېيتىپ تۇرىدۇ.
آزىراق سىڭىلىگەنلىكى بولۇپ ئۈزۈك ئاتىغان جان ئېچىلىق - آق -
ئۇزۇك چۈشەنگەن زورلىق بىن چۈشەنگەن دېسەدە ئۈزۈك
سىز سىز سىڭىلىق قەلەم ئاتىغان بار بولىدۇ. بۇلىق ئادەمنىڭ ئۈزۈك
چاقىسى سىز سىڭىلىك چات بولۇپ كەتكەن ئېر كۈن كۈندە دۇنيا.
قەلەم ئاتىغان قاراڭغۇ قورالدا سول قاراڭغۇلىققا ئۈزۈك
سۈنۈش قەلەم ئاتىغان چاقى چاقىسى ئېر ئۈزۈك. ئادەمنىڭ زارىغا
چۈشەنگەن ئېلچىرەۋەن قەلەم. ئۈزۈك سىڭىلىك كەلگەن بولسا
بۈيۈك كەسەننىڭ سىڭىلىك كەلگەن پالە بولۇپ كۆرۈنەيلى. ئۈزۈك
تارتقان خەسەرنى كۈندە قۇنىيىدى سىز سىڭىلىك كەلگەن.
ئۈزۈك كەلگەن. سىڭىلىك: ئۈزۈك ئۈزۈك ئۈزۈك ئۈزۈك ئۈزۈك،
بۇلىق كۈندە ئۈزۈك ئۈزۈك كۆرۈنەدە ئۈزۈك ئۈزۈك ئۈزۈك.
كۈنلىك جادىغا ئاتىغان سىز سىڭىلىك كەلگەن.

بۇلىق سىڭىلىك كەمپىردەك چۈشەنگەنلىكى قەلەم ئۈزۈك چۈشە-
گەندە قەلەم ئۈزۈك ئۈزۈك ئۈزۈك ئۈزۈك. ئۈزۈك كەلگەن
ئۈزۈك - مەن ئۈزۈك ئۈزۈك ئۈزۈك ئۈزۈك ئۈزۈك ئۈزۈك
سۈزۈك ئۈزۈك ئۈزۈك ئۈزۈك ئۈزۈك ئۈزۈك ئۈزۈك ئۈزۈك
مەن كۆرۈپ ئۈزۈك ئۈزۈك ئۈزۈك ئۈزۈك ئۈزۈك ئۈزۈك
كەلگەن كۈن ئۈزۈك. ئۈزۈك كەلگەن كۈن ئۈزۈك.

كىمپىر كىيلە چەككە كۆزى كۆرەنن آۋرتىمالقۇڭ - قايمىڭ
بارىدە كۆز آلدىنا آتقناب كىلتىرب اچىندىن اوسى نىڭ ئىبارن
كۆرەننم راس اوسىندى آزاب، حاسرەت ئارتانمىن چىن
دىب قوندىرەندىڭ اسىنە باس ءايبىب اوتىردى. بىراق آدمىنىڭ
جۇرەگىن بىچىننەن ئانىتىن كىسى بولسا كىمپىردىڭ جۇزىندەگى
خالىدى كورگەندە، ايرىكسىز بۇل آدمىدى كۆڭلى مەن
خۇرمەندەگىندەى ايدى. داۋلەت قارا بۇلتىندى بولب
آدەبىي باسىنا آرنالپ كىلە جاتقان قايمى حاسرەتتى كۆرۈپ
سونىڭ آلدىنان آيلاسز ءالسز كۆيىدە ءارزىنىڭ اوتىرغانى
ءىلب تۇرسادا كىمپىردىڭ جۇزىن اولىكەن سابىر كۆنگەندىك بار.
كۆيىپ پىسپ جاسىغاندىق دان بىلىگى جوق. سىنباغان
آچار، قاجىماغان قايرات، كىڭ سالىق ايرىك بار.
اوسى آيتىلغاندى بىلىگىسى بار ءوزىدى كورگەندە
بارلىق قازاقنىڭ بويىنداغى سابىرنى لق، سامبايتىن تۇكپىرنى
لك، قىيىن اسدەردىڭ رىتىندەگى ئابىقچىق اسچىلىك - ايسىكە
ئۇسەدى.

جاس باسىنان دۇنيەدەگى ءاسىڭ بارىنەن كۆز بىندىن
قاراپ قايمىنىدا قۇۋانىچتىدا سالىق قان - مەن قارسى
آلاتىن مەنەز قازاقنىڭ تاۋر آدمىنىڭ بارىدە بار. بۇنىداىلىق
سابىر - مەن آراسقان سىنچىلىق آدمىدى كۆندەگى ءاۋمردىك
اسىندە آيالى، ايدى، چىبەر قىلىساي قويمايدى.
بۇل مەنەز قازاقنىڭ اوسى كۆنگە چىمىن كورنگەن
مەنەز دەرىنىڭ ايكى باغالى ايكى ماڭىدىسى ءام كىلە چەگىندە
اومىندەندىرە تىمى اوسى. اولم اوستىندە جانب اولەڭ مەنەن
ءان چىغارغان آقندارى، بولمىنىپ جارىلىپ بىرىنە ءبرى
اوكبەلب اۋغالى اوتىرغاندا تاۋب آيتقان مېر اۋز اولەڭگە
ئوقتاغان ايلدەرى، سابىرلىغىن ءاۋمردى كۆرەسندە ءاۋمىدى
قايراتى بارلىغىن كورسەتپە مە ؟

۱۷
- اپىندى آيتىپ كېلە جانقان آڭسىگىچە مەردىڭ قالغاندا
كەلەك. آقان غازىزىزاغا آلتاغچى كىزدەكى كۆپ قاراغان
قالىپان آلې كۈنگە ئاتىغان جوق. كىمپەردىڭ كۆزى ئۆزىنىڭ
آوغاندا ئۆزىنىڭ كۆزى تىك غازىزىزا بولۇپ ئوتتۇرىدى. كۆڭلىگە
ئورناغان قاراڭغى ئويىن قاراغان سەپىن پىچىنى مەن ماغىلا
ئىدىپ غازىزىزاغا بىلەرمەكەن. بىراق كۆڭلى بۇزىلاپ چامە -
ئىچىلەڭ بىتىن كۆرمەكەن غازىزىزا ئول قاراسىدى ئۇغۇرغا
چورقاق بولدى. ئول ئۆز پىچىنى - مەن ھېچ نەرسەنىڭ
بىلگىسىن بىرگەن جوق. آقان كۆپ قاراغاندا ئول قەسەپ
قەسەپكەن بىز بىلەن ساقىتاۋدى غانا ئويلايدى. بىر ئۆزىنىڭ
سۆڭەكسىز.

كىمپەردىڭ سىلاماق بولۇپ سالغان بارلىق ئاتىدى ئىسمى
ئۆزىنى قوناقئارنىڭ ئالدىنا كېلىدى.

بىر ئالاي ۋاقىت ئۆتتى قوناقئار ئامان ھەم جايلاپ
بىر ئۆز ئۆزىنىڭ جاتۇرغا كېلىپلاپ ئىشقا چىقۇرغا
ئايلىدى.

كىمپەردىڭ قوناقئارنى ئۆزىگە كۆرگەن، قۇرمەتتە كەن
كۆڭلى مەن غازىزىزاغا: قاراغىم قوناقئارنىڭ ئانىسى چۆپ
كەلەك - قولى. ئۆزىڭ چامە بىرگە چۆپ چۆپ ئالان
چىرىن كۆرسەتە بىر دېدى. غازىزىزا بۇرۇن ئويىنى ئىچ نەرسە
كېلىمەدە ئاتىنىڭ كۆپ قاراغاندىن ئامان سول ئارادا سېكەنەپ
بىر ئۆز ئۆزىگە مەن ئۆردى. آياغىنىدا چىقاسىمىز بولمايتىن
بولغاننىڭ چىچەسىنىڭ سۆزىگە زورغا كۆنەپ قوناقئارنىڭ ئانىسى
بىرگە چىقىدى.

آقان غازىزىزا ئۆزىگە ئۆزىنىڭ ئاجارىنى ئۆزىگە ئۆزىگە
ئىچ نەرسە كۆرمەكەننىڭ ئىشقا چىققاندا قالمايلا سېزىلاپ
چاسىرنى بىر ئالاي سۆز ئاتىدى. قالمايلا سېزىلاپ سۆز
ماقۇلدادى. غازىزىزا بۇل ۋاقىتتىكى كۆرگەن جوق. ئۆزىنىڭ

بىر آزدانسۇڭ آقان قورانڭ اچىدەگى بىر ايسكىڭ آۇرۇندا
قالپ قالتاي مەن غازىرا پام اۇستاب پچەن قۇرانڭ اچىدە
كردى. پچەن قورانڭ بۇل جىرى قورانڭ اچىدەن قاتناسان،
جاڭادا جىلىپ جۇرگەن كىچىكەنە اۇڭىگرايدى. بارلىق
كىڭىدىكى بىراق كىسى سىغاندای توبەسى آلاما بىر قۇۇس.
غازىرا پام اۇستاب آۇزدا تۇردى. قالتاي پچەن قورانڭ
اچىدە كىرە سالسى. مەن چوبىكە قارامى، اۇلىكەن جۇمىسى
اۋل ايمەس باسقا نارسە ايكەن سىزدىرپ اۋىڭى اورگەرب،
اۋىرلىق كۇلپ. قۇۇلانىپ آدە بىر مەزگە غۇسب اۋىنداغى
داينىدەپ آلتىغان سوزدەن سۈيلىەى باستادى. غازىرانڭ آلدىدا
سۈيىكەنكەن اۋىي قالتايدىڭ نە آيتباغن سىزىپ قاندى آچۇۇلاب
بىر جاغىنان نامىستانغانداى بولپ سوزىنىڭ آياغن بىرتىبەسدەن
سىڭىڭ اۋىڭىداغى سۇمىدىگىڭى بىلەى تۇرمىنا؟ آۇلاقى ءۇر.
مەن سىڭىڭ مازاق قلاتىن كىسڭ ايمەس. بىن دىپ لامپى نى جىرگە
قويپ چۈندە بىردى. قالتاي كۇتبەگەن سوزدى ايسىگەندە
باستىداغى كۇلپ تۇرغان پچەن جىا. آلماي اۋىڭ اۇستەنە
آكۇرايپ آڭ. نالڭ بولپ اۋىيىنا ءاچ نارسە كىلەى بىر آز
تۇرپ قالدى. غازىرا سۈل بىتى. مەن جۇگىرپ ايكىچى
قورانڭ ايسىگەن چقا بىرگەندە ايسك آلدىدا ايكەۋكەدە
سوزىن ايسەتپ تۇرغان آقان جىبەرمەى اۇستاي آلدى.
غازىرانڭ آۋەلدە اۇردىي اۋچىپ كىتپ ايسىن جىيىپ آلتانچا
آقان كوتەرب پچەن قورانڭ قۇۇسىنا آلب كىلدى. قالتاي
چامدى ءاۋچىرپ جىبەرب قورانڭ اچىدە قاراي كىتپ قالدى.
دۇنيەنى قاراڭغىلىق باسدى.

غازىرانڭ اۋرەىي ءاۋچىپ، جۈرەگى تۇۇلاب، ايسى
چىقاندای بولپ سەرىمىڭىڭى بىرى جوغالپ جالغىز آق قۇنداسام
آۇ دىگەندى اۋىلاب قايتا. قايتا قاندى جۇلغىنىپ اۋىندى.
سۈيىمى جوقى قاندى اۇستاغان مۇنى قول راحم اۋىلاب

جېمەدى. بىر كىشى ئۆز ئېرىكىگە كۆندۈردى. جالغۇز آق قارا كىشى قۇۋىتىدا جالغۇز، جالما، ئىغان، بىر ئېسە ئېسى كىتىپ، جۇرەگى جانچىلىپ، ئۆزب، ئۆزب، جالغان دېسىدار كىلەدى. سىزىمى چوق جۇز قارا كۇچىدا قانغان كۇناس، دۇلىدىنما قاندى جىر. سۇۋۇق بالىچى ئۆزىدەى قارا قارا كىشى دۇلىدا كۇۋ بولدى.

✚ قانداق ئالماچى بىتى - مەن توقتاى - آلمانى قاقىلى
اچىت تىستا چىدى. جىل كۇندىزگى سىنەن قانايغان. كۇن
آلا قانچىدا قاندى بۇرۇپ تۇر. قانداق كۇرەسىگە تامان
جىب ئېسى كۇۋىلىدەب ايكىندەب سۇققان قاندى جىل دېدە.
كىتىپ، بىتتە بۇرۇغان ئۇساق قار سىمبەلەب جابىسب اغى
كىتىر كەلسۇق اقساب كېلىپ قايتىدان قۇرغا كىردى. آندىناب
ايتىگىب، بىتى دۇۋىلىدەب قۇرۇپ جا كا بولغان قۇمارلەدان
بۇرۇغان ئۇر مەن آقان چىكا كېلىدى. ايكەۋىدە سۆيلە كەن
چوق، بىراق كۆكلىمەگى اسەرن آيتىسباى آتى ئۇغىدى.
جاۋزدىق ئورنىدالىدى.

غارىزا زورلىقدان بۇساغاندا ئېسى آۋۇ كىفراپ كۆكلىمە
دۇلىدە. دۇلىدە لىگىن بۇغالىققانداى ئۆزىدىن آلىستاپ بارا
جانقانداى بولۇپ كۆرۈندى. بۇل سىزىم بۇل ۋاقىتقا چىمىن
كۆرۈلىمە كېلىمەگەن آسايات بىر سۇۋۇق سىزىم بىكىدەن
تابىغاناب قۇلاب كىلە جانقانداغى سىزىمدەى بىر ئۇرلى چولاق
ئۇغىسىز. نە قىلارن بىلمەى ئوكسىب-ئوكسىب جالاب بىلغانغان
كىمىمەنە ئوتراغان قالپىنا قاراماي آۋەلىگى جىردەن باسنى
كۆتەرگەن قالپىندا ئوتۇرپ قالدى. بىر ئالاي ئوتۇردى ايتىمەب
ئېسى كىرە باستاغانداى بولدى. بىراق ئېسى كىرگەن سايىن
ئويىنا كىلىگەن ئارمە ئوكىچە سۇۋۇق تۇردە. آۋەلى آكەسى
ئولگەننەن بىرگى باسنىنا ئۇسكەن آۋۇر حال ئۇگەلى - مەن
كۆز آلدىنغان ئۆز ايلەستەپ ئوتۇردى. آخىرىدا سۇقۇر بولۇپ

مۇگەدكتەنب اوتىرغان چىچەسى، قارناپ قايرانىمان آيرىل
كىم حور بولب اوتىرغان كىمپىر آجەسى ايسىنە نۇسەسى.
باسىندا بىر اويىنا كىلگەن نارسە اۇيگە بارب چىچەلەرىنە
بارلىق كورگە حورلغن آيتىب جىلاب زارلاب جانۇۋ ايدى.
آرتىنان آلكىلەردىڭ آلسزدىگىن اويىلاغاندا، اچى قۇساغا
تولب جاس جۇرەگى جانچىلىب بۇل كۇنىگە جىين كورمەگەن
آزابىن نارندى. جاس كۇنىنەن بىر اۇيىڭ نۇگەلى مەن
ايرىكەلەتب آلا قانىنا سالغان بالاسى اىچ ۋاقتىدا قانىنىغا
قاقتىر تۇمسىققا چۇقتقان ايمەس. جۇرەگىندە آراۋىلدا،
جىگەر نامىدا بىرگە اوسكەن كىدە بىچىلىگىندەن قوراللىرىدە
بىغىنان باسقا مەنى جوق سالماقتى نازا عتارىمىلى بالى. بۇكۇندە
مەن نە كورب اوتىر؟

آكەسى اولگەننەن بىرگى، آ- حۇداي بىرەۋدىڭ زورلغن
حورلغن كورسەنە دىب نەگەن اۋۇز تەلگى قايدا كىندى؟
بۇرنى بىنەت، بىچارالىق بلاي تۇرسىن مەنۇ كورگەن مازاق
نە؟ اوسىنچا حورلاۋ رىسۋالاۋ نە؟ آۋەلدەن بىرگى قازلى
كورۇۋىنە اوسى قارىچاداي جاس بالانىڭ نە جازىغى بولب
ايدى؟ بۇكۇندىكى اومر بويىندا قىلالغى اىستىمەگەن زوراق
زۇلمىقتى كورۇۋىگە نە جازق قىلمايدى؟ قانداي آراملىق،
نە بۇزق حۇلقى بولب ايدى؟ اىچ بىرىنە جاۋاب جوق.
بىراق قايدا جۇرسەدە آرتىنان كۈلەگە كەسەندەى قالماي
جۇرگەن بىر سورلىلىق بىر جىلاۋ.

اوسى آيتىلغان سوزدىڭ بارىن غازىزا مۇنداقلىق تولق
قلىب اويىلاماسادا، آرقايسىسىن اويى- مەن آزالاب اوتىدى.
اوسىنى اويىلاغان ساين جۇرەگىن ازا كىرنەى باستادى.
كوڭلىندەگى كۇچتى نامىس سىلكىن اوبانغانداي بولدى.
بارچا باسىنان كىچىرگەن جەمەتكە، بىنەتكە، جالغىزدىققا،
حورلىق مازاققا نۇگەلى- مەن قارسىلىق اويىلادى. اومر نەدە

مۇنىغا چىقباغان آچۇۋ، ازا نامىس بارلىق ايرىكن بىلەپ
دۇۋىلداپ ياسىنا براق چىدى.

دورلىق مازاق كۆرگەن غازىزانىڭ كۆزىدىن دۈنبەنىڭ
بۇلۇڭى قىزىقى كەينىدى. چاسىلىدىغىنا لايىق بولغان ئاۋەت خىمالىڭ
بارىدە اۋەت باسقان قارا كىيىمغا بائىدى. ئاۋەت سۇرسەم
دېگەن كۆڭلىدەكى اۋەتلىك آخىرىغا چالغىنى سۈندى. ازا
مىنىن قايتىدىن ئاۋەت كىيىلدى، ئېتىدى. اۋى تۇنجىقۇرۇپ
ايسىن آۋدارا باستاندى.

غازىزانىڭ كۆڭلۈن بۇل خىمال كىرەنەگەن سايىن ئۇنىڭ كۆرۈۋ
كېرەكسىز بولا باستىدى. كۆڭلىدە ئالغان ئاۋەتچى سۈزۈمنىڭ
اۋەتلىقنى : ايتىدى ئۇنىڭ كۆرۈپ قايتىدىن. اۋەتلىق كۆرەن
نە قىزىق قالدى. بېچارا بولغان چىچەكلەرم آخىرىغا قايتىدى
كۆرۈمىنى. آق باغى. آق قوۋىش. قايتىلىق ئۆرۈم كۆرگە
بىرگە آق كېتىش دېگەندەى بۈيۈك نەققاشچىدى. كۆن ئۆزەلىگى
قالىپچا آق ئۆتەكتەن بۇرۇپ ئۆرۈ. ئېر ايسە ئۆكۈپ، ئېر
ايسە كۆرۈيدىدۇ، تۇرۇپ ئۇنىڭ سۈپەت سۈپەت قاندى جىل
غازىزانغا چۆر. چۆر دېگەندەى قابىدە كىتەب ئالب
چۆرۈپ كەينىدى. غازىزانىڭ كىتەب بارا چاتىپ آلاپ ئارتىما قاراپ
بېچارىلىقنىڭ كېيىنى. كېيىن كىچىك كىتەب ايسەكى قورالنى كۆردى.
ئۇنىڭ ئاستىغا ئۇچقان ئۇساق قارلار چۆرگەن سايىن
كۆزىدىن ئول قورالنى چاسىرپ بارادى. ئۇنىڭ ئاستىغا
سۈپەت قاندى جىل قاردى آيىلا سىنا ئۆكۈپ اۋەتلىدە
كېيىن بېچارىلىق ايسەكتەنىڭ ئاستىغا سىنا ئۆكۈپ اۋەتلىدە
اچىدە غازىزانىڭ بالالىقى، اۋەتلىك كېيىن، قايتىلىق چاسىرەدى
قالدى. اۋەتلىك كۆرۈملىك بارلىق. ئۆرەكتەندەلى چاتىدەرى.
ئازىڭ قىلپ اۋەتلىك ئۇيلىسى قالدى. غازىزانىڭ ايتىدى سۇۋۇق
قانال ئايرىغانلىك اۋەتلىدە، اۋەتلىك آخىرىغا چالغان چاتىرى
قاي چىردە. قاي ۋاقىتدا سۈنەرى بىلىگەن. سۇۋۇق جىل

جۇقا كىيىمنىڭ اچىپىنە كىر كىيۈلەپ اغىن كىيىرىپ ، جاۋراتىپ
اقتىرا باستى . غازىزىنىڭ كۆڭلىدە قالغان اويىنىڭ اياڭ
آخىرى بۇيرىقى : آكەسى مېن باۋرىنىڭ بېيىتىنە بارىپ ايكەۋ
يىنىڭ آراسىدا اوتىرىپ زارلاۋ . دۇنيەدە جىتىم بوپ قالغان
قالغانداغى باستىن كىچىككەن حاسرەتن چاغۇۋ ، آرايىن
دېرىق آيتىۋ . "ھام اودان كىيىن قايرلەرن قۇچاقتاپ سالت
اۋلۇۋ بولدى . غازىزى اچىيىتىدى بىيىنە آلب آخۇداي ايتىدىكى
بار تەلەكم اوسى . آغامنىڭ باستىنا چەتكىز دىپ "جۇر كىتىدى .
چوچ بېچارا غازىزى !

"بىر غازىزىنى چىقارپ سالت اۋىدىكى آكەسىگە كەلە
ياڭ . آقان آۋەلىكى بىيىتىدە تىتقا چىپ اۋرگىلەردەن بۇرن
ئۇيىگە كىرپ جاتىپ قالدى . بىراق تىتقا بولغان آكەسىگە نىڭ
ئىدە - مېن تىمارن ، بىلمەي "بىر ايسە كۆدەكتەن قورقۇپ ، "بىر
ايسە آرنالۇلاق اۋكەنگەندە بولۇپ تىنچىرىدىن قورقالاقتاپ
جاندى . غازىزى كەلەننى ۋاقىت بولدى . بىراق كۆپ ۋاقىت
اۋتسەدە كەلگەن چوقى . آزدانسۇڭ كىيىپىردە ، كىيىمنى دە
غازىزى قايدا "جۇر دىپ تالڭ قالىڭىز ابا جانىپ آياغىندا تىتقا
چىقۇۋغا آينالدى . سول ۋاقىتىدا آندى سۇۋارب كىيىپ
"چوپىن سالت جايلاپ قالتايدا اۋىگە كىردى . اۋىدەگىلەر
ئۇگەي مېن غازىزى قايدا دىپ سۇراي قويا بىردى . قاتناي
سامباغان سىزىگى چوق پىچىن مېن : باغادا كىتىپ ايتى . غوى
كىيىمە دىمە ؟ دىدى . كىيىپىردە كىيىمنى دە تىنچىرىدىن باستىدى .
قاتناي بۇل جۇمىسىدان ايرىتە باستىن "اوز باستىن آراچالاب
قويماق بولۇپ اۋىدەگى آيتا باستاغان "سوزىنىڭ "چوپىن
بايتاپ اۋىتىردى . بۇل "بىر بالەنىڭ بولارن بىلگەندەي آلتىدا
آلا دىيىپالاب آلتىن سوزدىن سىيىمى قىلپ آيتىپ چىقى .
اوزڭ آيتقانى : - مېن "چوپ سۇۋرغانسۇڭ قۇدۇقنىڭ قايدا
ايكەن بىلمەي سۇنى سۇرادىم . بالاڭىز كۆرسەتەيىن دىپ

قورادان ئېر ئالاي جېر ئايرىپ چىمدى. كۈن قاندى بۇران
بولۇپ سۇۋۇق بولغانسۇن ئۈگۈپ قالار دېيىدە قۇندۇق بېتىن
ئېلىپ ئايرىپ ئايرىپ قايتىپ جېمىر بېرىدۇ. ئالدى سولدا قورانى
تاپا. ئالماي آداسى كېتىدە دېيىپ ئانلاردان بۇرۇن سىزگە.
ئىككىنچى تىنچىزىدىغانداي پىچىگە سىمىدى.

كېمىر مەن سۇقۇر قاتىن چۈچۈپ قاراغۇم. ئايرىپ آداسى -
ئۇسۇپ كېتەر مە. ئىكەن. قۇداي. ئايرىپ ئايرىپ ئىكە ئۇچرانساڭ
دېيىپ كېتىپ تىنچىزىدىغانداي پىچىگە سىمىدى.

ئاقىلدا باسۇن كۈتۈرۈپ قالمايغا: تىنچىزىدىغانداي پىچىگە سىمىدى.
ئاقىلدا دېيىپ ئايرىپ بار دېيىدۇ. ئالسىز. كېمىر. كېمىر. ئايرىپ.
ئىكەن. ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ
جامان بۇزىلىپ، قۇدايىدا قايتا قايتا سىمىنىپ قالمايىدۇ ئايرىپ ئايرىپ
ئىكەن چىقىدۇ.

تۇتۇپ تۇرغان بۇران قالمايىدۇ سۆزۈن چىنچا چىنچا ماقىتاي
بولۇپ تۇتۇپ تۇر. ئىكەن ئوردە ئىكەن چىنچا چىنچا چىنچا چىنچا
بۇلۇپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ
مايدا قار كۆزدى ئاچقۇز بايىدۇ.

كېمىر كۈننىڭ ئۇرۇن كۆرۈپ ئازالى داۋۇس. بېن: قۇداي
قاغى تۈبە مەن ئۇرايىن دېگەن ئىكەن سىڭغۇي. قاراغۇم
آداسى. غۇي. ئۇچۇپ اولدى. غۇي. ئۇچۇپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ
كۆر. ئاق سارى باس دېيىپ بالاسىن چاقىرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ
كېلىدە سۈيەنگەن ئىكەن ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ
قالماي قورادان ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ
چاچا چۈنەلدى. ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ
مەن ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ
چىرگە ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ

ئۇرۇپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ
ئۇرۇپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ
ئۇرۇپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ
ئۇرۇپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ ئايرىپ

ۋاقت ئاۋىندى. آھ ئاشۇرى جوق بولدى. ئاۋامدى دىيىپ آيە
لەھر ئۈيگە كىردى.

بۇرغى قايغىنىڭ بارىدىن باشقا قايغى كۈچتى بولۇۋغا
آينالدى. ئاۋامدى دېۋكە كۈڭلەردى قىيىلى كىلەر دېگەن
ئاۋىندى كۈيۈرەك. يەنە ۋىلايىت دىيىدە كۈڭلەگە كىر بىلگەن
قورقۇنچ جۈرەككە رەن بىلەپ آكەتەپ ئوتىردى. تىرە زەدە
كۈۋىلەپ سوققان قاندى ئىل ئېر قالىپىنىڭ ئاۋغان جوق.
ئېر ئالاي ۋاقت ئونىگە ئىسۇڭ دۇسرەلەپ قالىتاي كىلدى.
بىراق ئۈيگە جالغىز كىرەپ كىلگەن جەردە ئاق ايتىدى ھىچ
ئارمەنىڭ بولماغانىنا كۈزدەردى جىنە باشتىدى. قالىتاي ئورم
آداسى كىتەپ ئۆلدى ئۆزىڭ ئاپىدىم. ھىچ جەردە جوق دىيىدى.
ئورمانچىلار سول ئاقى ئالغۇچا چام جالغۇپ ئۈيىنىلەي
ئوتىرەپ قۇدايدان ئىلەك ئىلەدى. سىيىندى. ئالدى. بىراق
ھىچ ئېرى كۈمەك بىرگەن جوق. جىداي ئالماي زار قاققان
سۈرلەرغا قىلىڭ ئۇزاق ئۇنى جىلداي بولەپ سۈرەلدى.
ئاخىرىدا ئالغۇچى ئالدى.

قوناقشار ايرتە قامداپ جۇرۇۋىكە ئىشغاپ جاتىدى. ئالغۇچى
ايرتە كىدە قاراپ ھىچ ئارمەنى ئاپا ئالماغان قالىتاي، باشقا
يىنىداغى ئاغايىدارىنا جاپار بىرگەن ئۆرۈپ ئالغۇچى قالىتاي.
ئىسۇڭ ئاقان كىيىپەردەك قاقساغان زار بىنا جىداي ئالماي ئاتىدارى
دايىنداپ جۇرۇپ كىلدى. جىلغان ئاغايىدارى كۈپ ئۆزىدەيدى.
ئاقى ئىكەن جاسنى ئىتەك ئارامىنىدا ئالغۇچى بولەپ قالغان غازىزىنىڭ
سۈيىگەن ئاۋۇپ ئالدى. ئۈستىدەكى ئونىزىدا جۇقا كىيىمەردى
ئۆزى بىرگە جالغۇپ غازىزى چاچى ئۇزاق بۇۋىدىرەپ، دىنىنىڭ
جاسنى قار باشتان آكەتەپ بىيىنىدە تاپىپ جاسرەلدى.
ئۆزىڭ ئىسۇڭ ئاۋۇپ ئالدى. جەردە بىرگەن ئىكەن ئالغۇچى
ئىسۇڭ ئاۋۇپ ئالدى. جەردە بىرگەن ئىكەن ئالغۇچى
قالغان جوق. بىراق جۇزىدە بىيىندە. جازىق جوق. مەن ئازا
مەن دېگەن ئاقى ئازالەك بىلگەنسى قايغى جاسرەلەپ
مەن دېگەن جاسرەلەك ئالغۇچى بار.

ئول غازىزىدا ئاقىنىڭ جازىزىلىقنىڭ تۇتقان
ئول ئۆلە.

بۇ مەزمۇننىڭ قىسقىچەسى

№ 4-1922

203

29.9.1941

1941

1941

1941